

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Д. Байкулов.

ЗА НОВУЮ ЖИЗНЬ (СТИХИ)

кар. 249-1

Карачаево-Черкесская
ОБЛАСТНАЯ
БИБЛИОТЕКА

Кароблито № 132.
Кисловодск, Типография Кар. Облиздата
Заказ № 1316—1200 31 г.

A l s ǝ z.

Qaracajda keñeş xukumat quralqıncıñna deri, çarlı-lan, çalıcylan iclerinden çaş cıqıv, alan keslerini ça-şavda xalların, iş islemeklikni ysynde volqan volumların nazmuqa salıv, an ysy vla kesi qıjın vla çaşaqan xalq, bir tilli, bir aqıl volorca volmaqand. An qoj, çarlın, çalıcın ne qadarda unuqdurmaqıqda volqan çırılq, nazmulaqa erkinlik veriv, qalqan vajlan, qudretlileni xaq aşamaqlıqların, zalimliklerini ysynden çırlanqanlanıva, xalqn ortasında nazmuqa, çırılq salqan qoj, an ysyn-den sölşirge erkinlikda vermej edile.

Bajqullan Dautnı bu nazmular, tamam kesi qıjın vla çaşaqan çalıcın, çarlın daqıda alaqa çuvuq ortalıqında kelyn, aqıl emda art izlemekligin acıq ajırtıv çırlanadıla.

Daut çañ nazmucu volqan sevebli, çetişimsiz çercikle volur, alaja nazmuların maqanalılıqlar varısında çuvuv, qartxa, çaşxada keslerini oqulluqların tıjınsı etedile.

Gerbeklan A-S.

Pariz kommuna kynyne.

Altmış ғы мындан ала
Он сегизинчи марта
Аллаж кын болув кетди
Unutulmazca арта!

* * *

Pariz şaxar işcile
Burzujların sacдыла,
Ullu Pariz şaxarda
Kommunanь acдыла.

* * *

Sav dunjada em алаын
Kommuna ol boldu
Burzuj xalqнь vlastь
Tamam ol kын ojuldu.

* * *

Bu halda altmış bir kын
Kommuna çaşадь,—
Ol zamanda işcida
Insançada uşадь.

* * *

Pariz şaxar icinde
Ullu quvanc bolqandь
Taң atьв kын tijgenca
Ici „nyrden“ tolqandь.

* * *

Alaj bolsada ыла
Çolqa usta bolalmaj
Кев çaңыьцла etdile
Işni tavьн bilalmaj.

* * *

Kəv zat zaran volqand
Kommunanь çoluna,
Vlastnь vere bilmej
Çarlь xalqnь qoluna.

* * *

Kommunada birleşib
Bir aqылda qalalmaj,
Askerleri cасыldь
Asker nizam salalmaj

* * *

Acxa kerek volaedi
Kommunanь isine,
Bank acxava tyşmedi
Birlinida esine.

* * *

Burzuylanь acxasь
Bankda qalьv ketgened,
Kommuna ol acxaqa
Tijmez onov etgened.

* * *

Ellileden alaj kəv
Xəparlarь volmadь,
Kommunarçyla muñu
Birda esge almadь.

* * *

Ala bla birleşib
Birlik kycny tutalmaj,
Bek ullu çaңыldьla
Arada bajlav etalmaj.

* * *

Kommunada onovda
Baj qaumda olturdu,
Burzuylanь bujruqun
Alaj ariv tolturdu.

* * *

Была umut etdile:—
„Endi biz çaşarьvz dev,

"Bir qalda bizge cavmaj
"Teñlik xaq aşarvız" dev.

* * *

Kommunarla vylaca
Köv çaңылыс etdile.
İşge şaqrej bolalmaj
Ters çollaqa ketdile.

* * *

Mıñdan sora burzujla
Tört çaңların sermelle,
Kommunarı cacaqqa
Xazır volub tevrelle.

* * *

Askerlerin quralla
Kycly begim etdile,
Tier*) vaşcılıq etiv
Tört çaңına çetdile.

* * *

Germanı "itledenda"
Köv voluşluq aldıla.
Mıñdan sora qarvnu
Pariz tava saldıla.

* * *

Maj ajnı kynlerinde
Qan tögysyv vaşlandı,
İsci xalqı qırıldı
Şındık volub taşlandı.

* * *

Toxdavsuz çeti kynny
Bu qazavat varqandı,
Mıñ-mıñ işcini qanı
Qan qovanna vurqandı.

* * *

Adamları qırında
Kimse dev sormajelle,
Qolunda merci bolqanrı
Ne ajtasada qojmajelle.

*) Tier degen ol kommunarı caxanları em vaşıldı.

Parizdeki oramlar
Belge çeter qan boldu,
Şaharın xar bir çeri
Adam mıllıkdan toldu.

* * *

Çaznı issi kınleri
Erimej zat qalmazca,
Oramlada ijsi boldu
Adam tızyv volmazca.

* * *

Qol bla qırvıdan qanmaj
Giljatinle*) qurdula,
Anı bla qırvını—
Ma bu çolqa burdula.

* * *

Mıñ-mıñ işcini birden
Giljatinne salaelle,
Bir minutnu icinde
Başların salaelle.

* * *

Kommunarsyla keslerin
Plençe vermejelle,
Qırvıv qallıqların
Bir zatxa kormejele.

* * *

Otuz bir mıñ işcini
Oramlada qırdıla,
Andan sora qırvını
Başxa çolqa burdula.

* * *

Syt etiv bla bir talaj
Mıñ işcini sojdula,
Mıñ-mıñ çarlı—çazıqın
Tırmelege qujdula.

* * *

*) Giljatin degen, kəv adamların birden başlarını yzyv alqan neşinadı. B. D.

Bu siltav bla Parizden
Çyz mın işci qoradъ,
Ol esibizden ketmez
Em ketmejda turadъ.

* * *

Çyz—mın savij bu kynde
Əksyz bolub qaldyla,
Pariz şaxar oramla
Əksyzleden toldula.

* * *

Pariz kommuna bitiv
İşlerida toxtaşdъ,
Mından sora işci xalq
Çaңыьсха ojlaşdъ.

* * *

Bu çuqlanъь qalsada
Kelir çolqa çaradъ,
Revoljusija etgenle
Barъ mыңa qaradъ.

* * *

Bu uruş kompartijaqa
Çol vaşcъьq etgendi,
Анъ tutar çoluna
Vlgy veriv ketgendi.

* * *

Marks çoldaş bu zatlanъ
Barъn esge alqandъ,
Kelir revoljusijaqa
Tyz planla salqandъ.

* * *

Lenin çoldaş toxdavusuz
Анъ bla iş etdi,—
Ol planlanъ kycynden
Muratъnada çetdi.

* * *

Entda mından arъda
Ol vizge çararъqdъ,

Revoljustija etgenle
Баръ ана қараръдъ.

* * *

Lenin etgen umutnu
sav dunjaqa çajarbъz,
Burzujlanъ qalasъn
Syjelmezca ojarbъz!

* * *

Çaşasъn sav dunjada
Revoljuysija etgenle,
Azatlıq ycyn kyreşib
Çyz mjn azav cekgenle!

* * *

Çaşasъn sav dunjada
Tёşge cёgyc urqanla,
Burzujlanъ cacarqa
Bolşevik plan qurqanla!

* * *

Çaşasъn sav dunjada
Tyрmelede cёkgenle,
Kommuna ycyn kyreşib
Qъzyl qanla tёkgenle!

17/III—31 ç.

Qanib ыжх kyn (1905 ғылда).

I.

Bir miñ toqыз ғыз беһини ғыһнда
Ma bygyn kynlede, janvar aһында,
Peterburgnu işileri ғыһыһь
Xazna qalmaj varь işden тыһыһь...
Anda vastaniја etiv iş taһlalla
Revolysija otla ғaqыһь baһlalla:
Ғыreklerin bir-birine acдыла,
Iclerinde qajqыларьн cacдыла.
Qollarьнда kereklerin атаelle.
Barьсьда birca ылај aјtaelle;
„Berilgen ғal qarnьызqа volmajды.
„Sabijleribiz „өtmek“ dev qojmajды.
„Iş kynybyzda bek uzun volqandy
„Kөzleribiz tamam qandan tolqandy.
„Onovculada adamca көrmејle,—
„Sөleşsekda ala ғuvav vermeјle.
„Bu xalili viz ғaһavda volmavьз
„Bu ғaһavda ne azda qalmavьз!
„Ol sevevden bygyn işni taһlajьq!
„Xar zavotda vastaniјаь baһlajьq!
„Işibizni qolubuzqа alajьq!
„Ғaһavubuznu tyz ғolqа salajьq!
„Biz kim volqannь onovcula bilsinle!
„Ala vizni adam kibik көrsynle!
„Alaj ыла keң dunjaqа cьqajьq,
„Bu ғaһavnu eltiv көрге тыqajьq!“

II.

Şpion babas*) ol çerde volqandь
Çyregine aman aqыл alqandь.
Alanь ajtxan sөzyne тыңлав,
Isni birin qojmaj varьn аңлав
Ol saqatdan tamam esin taşlajdь
Işcilege ылај ajтыв başlajdь:
„Ullu patcax sizni сыжыь көrlykdy.
„Isigizge tamam aqыл vөllykdy.
„Men bileme anь xar ne xalisin
„Tilegennі qıvandırad varьsyn.
„Ol sizni çasavıqıznu bilnejdi
„Aman çasarьqьqьznьda syjmejdi.
„Ol anь bilse savьv sizge kelmezmedi
„Sizni çasavıqızqa aqыл vөlmezmedı
„Ajhaj-ajhaj bek razь volub kelir edi
„Ajtxanьqьzqa aqыл vөlyr edi.
„Terslikleni cinovnikle etelle
„Ala patcaxnьda aldaв ketelle.
„Endi işni tav çerine qarajьq!
„Çoruqu ыла patcaxqa varajьq!
„Okylme sizge, siz ajtxannь etejim.
„Bu saqatdan ol patcaxqa ketejim
„Isigizni bireм-bireм ajtajьm
„Mьсьmaj daqьda sizge qajtajьm.
„Bu çol ыла sizge çaşav salajьm
„Bu zatxa patcaxdan vujruq alajьm!
„Sizda mьсьmaj ьзьmdan keligiz!
„Tilek qaқыtnь kesigiz berigiz!“

III.

Blaj ыла babas alqa ketgened!
Işcileda ылај onov etgened!

*) Şpion babas—dev, bir orus pop volqandь, ol patcaxnь şpionu volub işcilege: „Men sizni ökylygyzme“ dev alanь aldaв, isni tavьn patcaxqa etiv işcileni iclerin biliv, anь patcaxqa bildiriv turqah bir it volqandь. B. D.

— „Çarasdýrýw tilek qaқыт çazajýq!
„Minle bla aña qolla salajýq!
„Allax-patcaх suratlarýn alajýq!
„Salýw kesini allýna warajýq!
„Garon ajtxanca ese bir korejik
„Tilek qaқытны kesibiz bereiik
„Ol bizge xatasýz bek ariv qarar“
„Çazyqsýnýw işibizgeda çarar.
„Blaj bla tilek qaқыт çazýw,—
„Minle bla aña qolla salýw,
Barý birden duva oquj kelelle
Qar, worandý, suuqдanda ölelle.

IV.

Garon wawas bladan alqa çetiv
Patcaхqada көw tyrly tille etiw...
Işcilege ajtxan sözyn unutup,
Ol çarýlaný ariv ajtyw suvutub...
Barýw patcaхны tyz allýna cөkdy
Ol itgeda byllaj xaparla tөkdy:
„Işlevcy xalq warý işin qojdula
„Fabrikleni, zavotlaný ojdula.
„Allarýna tywegenni cacalla
„Xaznalarýný warýn acalla.
„Mýsýmaj ala veri çetelle
„Barýwýzqada bir xata etelle!
„Endi çenil madarýný көrsena!
„Asgerlerine wujruquwu wersena!“
—Dev, wu xalili көw tille etgened!
Birda wolmaqan sözlege çetgened!
Ol patcaхda anysa bir „it“ edi
Çarýw xalqný sojarqa çut edi.
Işci xalqný tuşmanca көrywcyed!
Alaqa ölym sawqa beriwcyed!
Tersni-tyzny bilirgeda syjmeed!
Işci xalqný adam kibik көrmeed;
Ala kibik көw iscini sojqaned!

Xatasızlaj көв ісini қojqaned!
Ol sebeden мыңада хазыр boldu
Арвазды қан іcgenleden**) toldu.

V.

Ісcileda Мындан сырт хабар билмеј
Былај ајтаелле ысarmaj kylмеј:
— „Еј сылб патсахъвъз, çанъвъз,—
„Асдан tamam toxдақандъ çанъвъз.
„Sen себев volmaesen өлевіз!
„Boşunaqa өлым асыв көrebiz.
„Sense byгynlykde vizni атавъз,
„Sen sav volub vizni nedi хатавъз.
Çinovniklerin vizni sojalla
„Söleşsekda çuvav vermeј qojalla.
„Berilgen çal çarнъвъзqa volmajды!
„Savijlerimiz „өтinek!” dev qojmajды.
„Іш kynybyzda tabsыз uzun volқандъ
„Ölda vizni oçubuznu alқандъ.
„Endi sen vizge көлын bla çarасы!
„Ішci халқың çyregine çarасы!“
Bu söz bla qыs sarajda çetdile,
Barъsда birden sezde etdile.

VI.

Bu tilekle patcaxqa auвur tijdi,
Ol saqatdan asgerlege bujruq ijdi:
— „Bu saqatdan asgerlerim çetsinle!
„Bu itleni çenil xalek etsinle!
„Byladan өltyrylmeј kişi qalmasъn
„Bir iscida yjyne sav varmasъn“.
Ol saqatdan asgerleda çetdile
Patcaxqada ullu xurmet etdile.
Usgokların varъ qolqa alдыla
Іclerine patronla salдыla.

Pulemötla çer-çerden qaralla
Bu xarıbleda çuq bilmej turalla.
Ol saqatdan xaparsızlaj vıjruq boldu
„Ura!“ degenlej dunja carsdan toldu.
Uruş başlandı dunja veri avqanca
Oqla tögıldyle kökden buz çavqanca!
Bıljaj vla işci xalqnı sojdula,
Erlej qırğv şındyk etiv qojdula.
Buvaz qatınlanı qarınların tartdıla
Savijlerin alıv, arı-beri atdıla!
Çasdı-qartdı, savijdi dev volmajın
Köv qırdıla arımajın talmajın.
Mın-mın işci oramalaqda sojlanıv...
Sımmaq aq qar qızıl qan vojalıv,
Ma patcaxqa „ötmeq“ tilej varqanla
Ötmeq ornuna, oqla, tovla alqanla!

VII.

Bu uruş işci xalqnı suvutmadı
Bir işcida bu dertni unutmadı,
Mından sora ala patcaxqa çanıv,
Allahnıda ötyryk volqanıv tanıv.
Ol sebevden işni etiv başlalla.
Allahqada inanmaqı taşlalla.
Allah, patcax oqlula ucun volqanıv
Ol alaqa bıjlik dunja salqanıv.
Biri qalmaq varıvda kördyle
Mından sora işge aqlı böldyle.
„Qozqalıqız, endi vizda turajıq!
„Bu dunjanı başxa çolqa vurajıq!“
Dev bıljıqda aqılların verdile
Ol sebevden işni keçe kerdile.
Partijanı saflarına kireelle
—Ol ala ucun volqanıv bileelle.
Kyn-kynden ösymleri ulla volıv
Xar qalaj kom.kuruzokdan tolıv.
Leninni başcılıqı vla işlelle
Ol sebevden vlastnıda kyclelle.

Patcaхнъ, popnu terisin sojdula
Ol çaşavnu tamьrндan ojdula.
Ma endi koresiz qalaj bolqanbьz
Vlastnьda qolubuzoqa alqanbьz.
Zalimlikni tamьrн qurutabьz
Esgi dunjanь qojmaj unutabьz.
SSSR-de çaңь çaşav salqanbьz.
Qьsxaşь nasьvxa vativ qalqanbьz.
Onovnuda urunңan xalq etedi
Çalcb-çarь muratьna çetedi.

Birinci maja.

Ma keldi berinci maj kynu.
Bizge savqa uzala,
Çerge çarьq bergen aj kynu
Çerni savlaj qьzarta!

„Хоş kel!“ dev allyна varajьq
Ань сыьн eterge,
Bu vaqalь kynne qarajьq
Muratlaqь çeterge,

Kynuvyzda çarьq tijgendi
Xar kimda suqlanьrsa,
Çerda көm көk көlek kljgendi
Xar bir zat toqlanьrsa.

Işcileda bygyn birleşiv
Bir aqьlь volalla,—
Kapitalqa qarşь kyreşiv
Aңa kycny salalla.

Terekle-xanslada aq saqьv
Dunjanь çarьtalla,
Işcileda burzujlanь qaqьv
Kyclerin tanьtalla.

Kynny arivluqundan tavla
Kymyş kibik çьltьrajla
Birinci majdan qorquv çavla
Bezgekdenca qaltьrajla.

İşçile cъjыльв onov etelle
Qan icgenleni çavlav,
Kөbleri ölyvda ketelle
Qъjып хаqlарьп davlav.

Nenca min işci bu kynlede
Tyrmelege kirelle,
Artyqlыq cegivcy yjlede
Çyz min azav көrelle.

Burzuj qrallada bu vajramнь
Azatlyq ycyn etelle,
Ma ol seveden oramнь
Qaңa vojav ketelle.

Bizdeva işçile birleşiv
Svsijalizma işlejviz,
„Tenlik dunja“ dev kyresiv
Xar vajlyqнь kyclejviz.

Alaqada kelir bir zaman
Munu acыq eterca,
Kapitalistlerin uvatъв
Bu quvanсха çeterca.

Turuquz vajraqlanъ aльв
Bu quvanсха varajьq,
Burzujlaqа qarşь, çol salъв
Kyclerin tajdryajьq!

Çaşasъп birinci maj kynу
Xar qraldada birca,
Çerge çarьq vergen aj kynу
Çerni çarыtsъп nyrca!

Q ы з ы | a s k e r g e.

İşci elli qavumladan bolqansыз
Savlaı dunjaqa atьqыз ajtьlv,
Burzuazijaqa qorquvluq salqansыз
Proletar çyrek bla qatьlv.

„Qызыl-Asker“ dev atьqыз ajtьlsa
Çavlaıqыз qorquv çerge kirelle,
Ol qanьla keliv bizge qatьlsa
Çacuv-qucuv boluqlaıyn bilelle.

Icigizde bir kir adam bolmajьn
Baıqызda bir tabьndan bolqansыз,
Çyregigizge bir qorquv almaıyn
SSSR-ge qызыl-bajraq salqansыз.

Baıqызнь aqьlqыз bir boluv
Qalmaj SSSR-ni saqlar çanьna
Burzuı xalq qaltьrajdb sizden qorquv
Bile bolur vojallьqьn qanьna.

Bek kyçlydy sizni tutxan çoluquz
Kapitalqa ot qamcini syrterge,
Uşkoklaqa qadalьv verç qoluquz
Qatьlqanьa synny ucun tyrterge.

Qan tьgysьv xukumatнь alqansыз
Baıqызda birca birden birleşiv,
SSSR-ge tenlik çasav salqansыз
Aımajьn ne talmajьn kyreşiv.

Dunja işcileni varьnda qojmaj
Aqьllaıyn kesigizge burasыз,
Qan-icivcyleni dunjasьn ojmaj
Tьncьlьq bolmaqanьn biliv turasыз

Amal bolsa, qazavatнь syjmejsiz
Qan tьgyşьv çarьl xalqнь sojarqa,
Qatьlqandan vaş burada bilmejsiz
Aıa acь çuvav vermej qojarqa.

Ol zamanda varıñ birden kyreşib
Burzujla xalqın quş tygynlej cacarsız,
Aladada işci, elli birleşib
Çarıq çaşav bla Sovet vlast acarız.
Çav qralla көv zamannı kyreşdile
Sizni cасьв, хукumatнь алырqa,
Nenca tyrly laqым bla birleşdile
SSSR-de burzuj vlast salырqa.

Alaj bolsada sizni tutxan çoluquz
Alanь bir tyk caqlыda көrmedi,
Unuquv, берс kыcleв kelgen qoluquz
Kesinden bir qarы çerda bermedi
Siz çaşaqыз! kыcly çolnu tutxansыз
Çarы xalqqa теңlik dunja salырqa,
Siz çaşaqыз! proletar qolnu tutxansыз
Хукumatнь burzujladan алырqa!

O k t j a v r q a.

Patcahıbqñ qoratıb
Sovet onov salqanıb,
Bygyn onuc ıyl toldu
Bijlik, xanıb qalqanıb.

* * *

Başbıyza boş volub
Buqovlanıb atxanıb,
Tolu onuc ıyl boldu
Raxatlanıb ıatxanıb.

* * *

Ma, bu ajda volqandıb
Zalimlikni tas etgen,
Kapitalıb qoratıb
İşlevcyny boş etgen.

* * *

Zalimleni tyvynden
Oldu vizni boş etgen,
Gıbylanıb qoratıb
Çyrekleni xoş etgen.

* * *

Oktjabr ajqa deri
Birer murdar birleşib,
Çarıb xalqñ sojdula:
„Dunja vizni” dev kyreşib.

* * *

Køb ömyrle ketgenedi
İşlevcy xalq-termilib,
Nalatlanıb tyvynden
Bsxıalmaj terilib,

* * *

Ma bu ajñ içinde
Melvan işci qarılıb.

Xukumatnъ aldyla
Bu aqylqa çylylv.

* * *
Suv ornuna qanla aqylv
Eki uc çylnъ turduq,
Andan sora Ressejni
Sosijalizmaqda burduq.

* * *
Andan beri tylmydy
Çaңъ elle quralqan,
Qaracajnъ icinde
Ullu sahar ornalqan.

* * *
Andan beri volqandъ
Bizde teңlik tavylqan,
Çalsъ çarlъ quvanъv
Qan gъvyla qavylqan.

* * *
Qajda endi burunңu
Castka çerle tutxanla,
Çalsъ xalqnъ хаqъndan
Boryleca çutxanla?

* * *
Qajda endi burunңu
Min-min işci çekgenle,
İşci elli хаqъndan
Tavlaca yjle etgenle?

* * *
Qajda endi burunңu
Bizni tarqa buvqanla,
Çalsъnъ çalъn vermej
Çegiv-çegiv quvqanla?

* * *
Qъzyl asger kycynden
Ala bizden ketdile,
Omyrde qajytъmzca
Uzaq çerge otdyle.

Sovet Qaracajıqı on ıyl.

Ej! urunıan qaracajı
Tur! seni quvanc kynyndy,
Al vajraqnı ıyq vajramıqı
Ol seni ıarıq pyryndy.

* * *

Bu saıatdan on ıyl alıqı
Sen ne xalda ıaıaj edin?
Kulakla saıa bıj bolub
Olym acıv ıajnaj edin.

* * *

Qral onovdan bir zat bilmej
Unuıub ıerge kireedin,
Qıjınlıq basıan saıııa
„Bir madar“ dev tilejedin.

* * *

Ol on ııldan beri bizde
Kev tyrly zatla volıandı,
Xar urunıan qaracajı
Sosjalist ıolun salıandı.

* * *

Eslev qaracıı qarnaıym
Biz qalaj oıub varavız,
Sovet vlastnı on ıılına
Kev ara mykle salavız.

* * *

Bu ketgen on ııldan beri
Xar zatıa erkin volavız,
Kulaklaıqı ıol vermejin
Tenlik dınjada salavız.

* * *

Bijlik çerle sýjrylyb
Biz ellilege berildi,
Işci, elli qavumlada
Ma andan beri kerildi.

* * *

Andan beri qaracajda
Nenca çañ el bolqandь,
Bajla tutuvcu çerlede
Qaracaj yjden tolqandь.

* * *

Sen saqıř etib qaracьn!
Biz qaracajnь ysynden,
Kөb çalcь-çarlь oqujdu
Sovet vlastnь kycynden!

*

Daqьda anьca bizde
Nenca tyrly zat bolqandь,
Qьsxasьndan ajtьv qojdaq:
Çarlь nasьvdan tolqandь.

* * *

Çaşasьn sovet vlast!
Çarlьqa kyn tuvdurdu,
Qan icivcy qavumlanь
Uzaq çerge quvdurdu.

Ustazьvьz Leninne.

Min-min ыlla tasajьv ketsaleda
Bygynny mьdax kyn unutulmaz,
Melion-melion ɵmyrle ыetseleda
„Lenin“ degen sɵz ыrtда qurutulmaz.

„Lenin“ degen baqalь volqan atьn
Savljaj dunjajь ыarьtьv turluqdu,
Seni dunjaqa ыajьlqan qanatьn
Sav xalqqa sosijalismanь qurluqdu.

Qrallanjь varьn alьv qarasaq
Seni tanьmaqan adam tavьlmaz,
Ol sen ыyrygen ыollanjь marasaq
Anь bla varqan adam avьnmaz.

Ыarьylaqa sen ыandьrqaн ыьraqla
Ыannandan ыana varalla ыuqlanmazla,
„Qalmasьn“ dev sen syjmegen ыььqla
Mьndan arь endi ala saqlanmazla.

Ol ыьraqla dunjajь ыarьtxandь
Ыumduruqlanjь kɵllerі keterca,
Leninizma burzujlajь arьtxandь
Anda iz endi kɵv barmaj biterca.

Işci xalq endi ыer-ыerde tirildi
Sen kɵrgyzyv ketgen ыolnu kycynden,
Seni oquvuң varьna berildi
Tajmaz kibik ыyreginden, esinden.

Sen quraqan kommunist qavumlarь
Seni çoluңu kycly tutxandyла,
Alaң dunjaqa çajylqan davurlarь
Kapitalнь qanatьn çytxandyла,

Seni çolundan tajqannь varьna
Asь-xьнь çuvavlanь vereviz,
Ala qoşulmazca adam sanьna
Bojnu enişge salьnyь көreviz.

Rьsxьbyzda ullu əsyv varady
Ullu—gitceda qalmajьn tanьrca,
Beş çylьq planьbyzda mylk saladь
Tьş qralla bizden artxa qalьrca.

Endi bir kesek zamannь icinden
Tьş qrallannь varьsynda çeterbiz,
Sen qurav ketgen çolnuda kycynden
Emda alaң allarьna өterbiz.

Bek syjgenin nəgerlik çaşav edi
Aнь vlada seni razь eteviz,
Talрьqanьn kommunizm qurav edi
Aңada uzaq qalmajьn şeteviz.

Sen əlsəңda seni çoluң çaşajdy
Adam-adamнь aşav toxdaşьv,—
Xar kim endi teңlik haqьn aşajdy
Sosijalizmanь çoluna atlaşьv.

20'1—30 çyl.

„Janvarnъ 21-çi kynyne„

Totlannan çyrekleni totun acxan
Kapitalistleni keçe cacxan,
İşci-elli dev alaqa qacxan
Ustazъvъz „Lenin“ bygyn öldy.

Çanъn, qanъn ajainaj kyresgen
İşci xalq bla tolu birleşgen,
Sav dunjanъ ekige yleşgen
Ustazъvъz Lenin bygyn öldy.

Esindegi çalсъ, çarлъ volqan
Dunjanъ altъdan birin alqan,
Anda kommunanъ nyryn salqan
Ustazъvъz Lenin bygyn öldy.

Xar qralda komkuruzokla quraqan
Alaqa vaşcъlъq etiv qaraqan,
Burzuylanъ ojulur çerin maraqan
Ustazъvъz Lenin bygyn öldy.

Aхъrында burzuylanъ sacъv
SSSR-de teqlik dunja acъv,
İşci xalq ycyn çer-çerge qacъv
Ajlanъvcu Lenin bygyn öldy.

Mylk çerleni съjъrъv vizge bergen
Çarлъ xalqnъ keң çerlege kergen,
Unuqqan xalqnъ çanъsa kergen
Ustazъvъz Lenin Bygyn öldy.

Qaracajnъ kartxa atъn saldırtxan
Çarлъ xalqqa teң çaşav aldırtxan,
Kulaklarъn ajaq tyvde qaldırtxan
Ustazъvъz Lenin bygyn öldy.

Urunnan xalqqa teң çaşav tavdırtxan
Savijlerin skollaqa cavdırtxan,
Alaqa bilim keget qavdırtxan
Ustazъvъz Lenin bygyn öldy.

Işcige tejri eşik açdırtxan
Ortasında qızıl vajraq sancdırtxan,
Burzujları quş tygynlej sacdırtxan
Ustazıvız Lenin vygyn öldy.

Ol qavumqa taş cayırla cajnatxan
Başlarında qan qazanla cajnatxan,
Uslerinde çarılary ojnatxan
Ustazıvız Lenin vygyn öldy.

12/II—31 çılda.

Savanna—хазьrlаньv.

Ma çetedi savan kezyv
Turcy allьna varajьq!
Bizden taşajьv ketginci
Ань işine qarajьq!

* * *

Ol bir kesek zamanсьqdan
Bizni qojuv keterikdi
Aңa ariv qaramasaq
Artда мьдах eterikdi.

* * *

Aңa qadalьv turajьq
Kesek zamanьa erinmej,
Olda vizni quvandyгьr
Qьjьnьvьz көzge көryпmej.

* * *

Xar zatьvьzqа qarajьq
Zamanь çetiv qalqьncь,
Tyz bolşevikca, işlejik
Bolçalь ketiv qalqьncь.

* * *

Ol vizge çetgen saqatda
Başxa zatlanь qojajьq,
Çalсь,—çarль nөгer vol
Savannь qolqа alajьq.

* * *

Syrmej bir voş çer qojmajьq!
Xar qalajda tikge deri,
Terlikni kycyn alajьq!
Qan icgen qavumdan kerі.

* * *

Biz varьvьz kycуvуznу
Savan syryvge salajьq.
Birlik kyc vla birleşiv
Çeren хajьrьn alajьq!

* * *

Aloьn vajla tutxan çerle
Ma endi bizge boş boldu,
Andan veri SSSR-de
Unuqqan qavum xoş boldu.

* * *

Ol çerleni esgi zakon
Bizge bir çuqun bermeed,
Biz acdan öle tursaqda,
Kişi san etiv көrmeed,

* * *

Aqaclanь birden tiziv
Qoş-qoş egyzle çegejik!
Мыңа zaran volqanlanь
Birlik kyc vla ezejik!

Kimibiz eguz baş tutar
Kimda aqacnь ьzьndan,
Bir qavumda urluq atar
Qolnu uzatьv uzundan.

* * *

Qoşxada birge cьqajьq
Çajdada birge turubuz!
Encilik çaşavnu artьn
Sosijalist çolqa burubuz!

„Kyzge хазьrlанайьq“.

Şьььlaca gyryldev kelelle
Bereketli em işli kyz ajla.
Хар kimni рахатлъьььн вөelle
Endi çalqьнь маçальн sajla!
Kynnyda issi tijьв qajnatxan
Zamanь keter көzyv çetedi,
Qьrdьşda көв ojynla ojnatxan
Quvançь çaj ajlarьььz ketedi.
Хар kimni bu kyzaj işge salqan
Em vereketli сьjьь замандь,
Bu ajda muxol em хомух volqan
Ma ol tav өlgendenda amандь.
Urunqan халq bu ajda birleşiv
Bolşevikca birlik çolda işlerle,
Kece, kyn demej хаман kyresiv
İşlev bla vajььььda kyçlerle.
Biz varьььz birlik kycny çolunda
Qьşььqlanь qaldьrmajьь çalajьq,
Çalсь em çarьь халqнь qolunda
Şosijalizmanь nьryn salajьq!
Çarьq tijgen kynьvьz vatхььсь
Çalqь, senek, төş, сөгyc qurajьq,
Kecikmej хансьн çavu qatхььсь
Bicenlikni qaldьrmaj qьrajьq!
Biz urunqan qavumdan сьььqanььz
İşlevdy vizni tutxan çolubuz,
Zalimleni qalasььн сьььqanььz
İşge хазьrdь vizni qolubuz.
Kyz ajlada qadalььв iş etsek
Sav сььнь рахатланььв çatarьььz,
Nөгerlik çaşavda vaş begitsek
Zalimleni bek qьşxa cacarьььz.

Busaqlatdan qalmaj nəgər bolub
İşibizni qolqa alıb başlajbq,
Kəzyvynde işləv emda solub
Burun çolnu varıyn təslajbq!

Bölek-bölek yjle nəgər bolub
Kyz ajqa hazırlandı turajbq,
Ol zamana kereklibiz tolub
Birden bircənne calqı urajbq!

Ol zamanda bizge cırmav vollar
Zallandı varıyn qurutajbq!
Bırnak qojca kesi başxa callıq
Ol adetni endi unutajbq!

Ullu cıynı xəjırdə vardı
Ol zatdan xəjırdə ala bilejik,
Çanırdə çavırdı kyny tardı
Ardə tırdə çavırdı sala bilejik.

Aslan cıynı bolub birgə işləsək
Ojnaj, kyle qac ajqa ceterbiz
Qacda xəjırdə birdən ıylesək
Alaj bla sosijalizm eterbiz!

Qalaj sejid, kəv quvanc voladı
Cıynıladırdə kyz calqı calsala,
Çırekdə quvanc nırdən toladı
Çalırdə xalq birdən işni alsala.

Hajda tur, işni tıvırdı unutmaj
Ardərdə nəgerlikgə kirsənə,
Kesi rırxırdə kesid qurutmaj
Başında tıvırdı varırdə bilsənə.

Calqı işdən cənıl boşasaq
Oraq vırxırdə işlədə ceterle,
İşdə bolşevikgə ısamasaq
Xar kimdə bizni ozırdə keterle.

Çalırdə təşvırdı qojmajırdı
Ajaq ısyne salırdə boşajırdə,
Əsyv varırdə rırxırdə ojmajırdı
Bizdə bolşeviklegə ısaırdə.

Quvanc bla qırs azıqıñ ııjaııq
Sav ıılñ raxatlanıv aıarca,
Enci ıasavnu ıolun tijajıq
Sosijalizm ıasavda ıasarca.

Endi zaman ıetedi bol xazır
ıarılıa senden ylgı alsınla,
Bılaı bla enci ıasav ceger
İsci xalq sosijalizm salsınla.
Bek aııqırs ıorta-ıorta kelelle
Em vaqalı em işli kyn ajla,
Xar kimni raxatlıqıñ völelle
Endi calqıñ maıalın sajla!

Hajdaoqыз alanla kolxozoqa.

Birden tevrecigiz qarnaşla!
Biz nögerle volajьq!
Zorluqda çasaqan çoldaşla!
Tenlik dunja salajьq!

* * *

Barьvьzda birca birleşiv
Bir aqьlda turajьq;
Biribizda qalmaj kyresiv
Kolxoz çaşav qurajьq;

* * *

Qalmaj qaracьqz alanla!
Bizni kivik milletle,
Barь kolxoz çaşav salalla
Çarьq volub çyrekle.

* * *

Biz aladan artxa qalmajьq!
Akgьllь vola turub,
Çyrekge muxolluq salmaьq!
İşni tersine burub.

* * *

Tenlik dunjada barь çaşav
Sosijalist çol allьqдь,
Birev-birevny хаqьn аşav
Ol zamanda qallьqдь.

* * *

Qol bla bir zatнь etmejin
Şьbla kьcge burubuz,
Bir qralda bizge çetmejin
Kommunань qurubuz!

* * *

Dunjada başsıylıqnı varın,
İşlevcylege beribiz,
Bizni çegivcyleni sanın
Çoq volubda koryvız.

* * *

Nögerlik çaşavqa biz kirsek.
Teñlik çolun tutarvız,
Aqılvızın aña bersek
Murdarlanı butarvız.

* * *

Qıynılıqda çaşav boşalıv
Teñlik dunja allıqvız,
Arbala, qalaçykle taşajıv
Meşinada qallıqvız.

* * *

Dunja meşinadan tolluqdu
Adam ajıvıv bolmajın,
Kavkaz tavla zavot bolluqdu
Boş çerida qalmajın.

* * *

Kesi qolubuzqa allıqvız
Dunjada başsıylıqnı
Sosjalizmanı sallıqvız
Biz alıv alıylıqnı.

* * *

Tış qralla biri qalmajın
Bizden artxa qalırla,
İşci, elli xalq qadalıv
Kommunanı salırla.

Kolxoz vizni ycyndy.

Kəb zorluqda çaşaqan
Galcy-çarly qarnaşla,
Kulaklaqa aldatmaj
Saq turuquz çoldaşla,
 Ol qavumqa inanmaj
 İşibizni etejik
 Kesibizni aldatmaj
 Muratlaqa çetejk.
Kolxoz aty ajtylsa
Xar ne işni qojalla,
Any cacar çanyňa
Çyz-miň sözny çajalla.
 Ala vizni syjmejle
 Inanmajyq alaqa,
 Teňlik çaşav bolлуqdu
 Mylkny salsaq araqa.
Kolxoz bolub boşalsa
Kulakda çoq bolлуqdu,
Ola bizden qorasa
Xar kemlikda tolluqdu.
 Ma ol sebevden ala
 Aňa cymav bolalla,
 Any işin ojarqa
 Xar kyçlerin salalla.
Xar kim endi bilelle
Ol kim ycyn bolqanyn,
Kimni yjyn qurutub
Kimge dunja salqanyn.
 Ajhaj-ajhaj qarnaşla
 Bizni ycvn volady,
 Kapitalny qoratyb
 Bizge teňlik saladyb.

Biz varьvьz kyreşiv
Birlik kysny alajьq
Kulaklaqа çol vermej
Teңlik dunja salajьq!

Ылај volub tevresek
Çarьq dunja asarqа,
Çalsь—çarьь ortalьq
Kulaklanь cacarqа.

Dunja çaşav tьncььqь
Ol zamanda voluqdu,
Xar işiviz varьda
Zamanьnda tolluqdu.

10/IV—31 ç.

„K o l x o z q a“.

Biz җарыла варьвз
Көзүвүзны асарьқ,
Җалсы-җары, ortalьқ
Ёңчилікни сасарьқ!

Birlik kыcny җолунда
Саңь dunja salарьқ,
Ej җолдашла туруқуз!
Bir ақылъ volарьқ!

Kolhoz җаҗав җолуна
Tuvra volқанд алльвз,
Tөzalmajьн асывдан
Җарыьгса қалльвз.

Kolhoz, artel qurasaq
Җаҗав алқа варьқдъ.
Тьҗ qralла варьда
Bizden artxa қалльқдъ.

Җарьқ җаҗав пүгүне
Ol заманда ватарвз,
Cirigen adetleni—
Birin qojmaj atарвз,

„Ta-cux“ dev qalmaj
Savanlanъ syryvuz,
Kulaklanъ варьнда
Җоқ volubda көгүвүз.

Dunjada baсьыьқнъ
Kesibizge алъвз,—
Xar qralнъ варьнда
Qьзыl vajraq salьвз.

Bu җол bla тоxdavsuz
Nөgerlikle ишлербиз,
Burzujlanъ башларьн
Temir тише тишлербиз.

Bizni onov andada
Ərtəncə çajıqlandı,
Bizni tava alanı
Aslanı ajıqlandı.

Sovet vlast andaca
Çarılani sojmajdı.
Çarılani ysynde
Kulaklani qojmajdı.

Dunjada bolqan işi
Mıña dev birleşelle,
Burzujlani cacarqa
Anı ysyn kyreşelle.

Bu zatlanı varıyn
Qaldırmajın vilejik,
Çalsı-çarlı ortalıq
Kolxozlaqa kirejik!

İşibizni biz varın
Çanı çolqa vurajıq,
Esgı çaşavnu atıv
Kolxoz, artel qurajıq!

2/V—30 ғы.

Sosijalizma çolundavъz.

Sosijalizma çolunda isle
Birge volub proletar kycle
Çalсъ-çarлъ qolunda isle
Etebiz, etebiz, etebiz...

Keң-keң volub uvaq talala
Birge volub bolşevik valala,
İşlejbiz sosijalist qalala
İşlejbiz, işlejbiz, işlejbiz.

Əsdyrebiz sosijalist işlerin
Uvatъв kulakъв tişlerin,
Qurajvъz proletar kyçlerin
Qurajvъz, qurajvъz, qurajvъz..

Encilik çaşavdan qacavъz
Nəgerlik çaşavla acavъz,
Burzujlanъ çolun cacavъz
Cacavъz, cacavъz, cacavъz.

Beş çыльq plannъ etebiz
Tъş qrallanъ çetebiz, —
Emda allarъна ətəbiz
Ətebiz, ətəbiz, ətəbiz.

Beş çыльq төрт çыlda vitedi
Sosijalizmaqa çol etedi,
Burzujlaqa açal çetedi,
Çetedi, çetedi, çetedi.

Kucybyzny aña berebiz.
Bersekda keñ xajyr körebiz,
Işbizni keñe kerebiz
Kerebiz, kerebiz, kerebiz,

Fabrikle, zavotla, işlejbiz
Dunjada wajlyqñ kyclejbiz,
Temirden atla işlejbiz
İşlejbiz, işlejbiz, işlejbiz.

Temirden quş etiv ucavbız
Tavıqatñ kucyn acavbız.
Añ elıja kyc bla sacavbız
Sacavbız, sacavbız, sacavbız.

SSSR—meşinalanadı
Qralladan wajlyqñ aladı,
Çarlıda nasıbdan toladı
Toladı, toladı, toladı!

Beş ылыq plana.

Salam saa ej beş ылыq!
Sense dunjaь qaltьratxa,
Kapitalqa ɵlym bolub
SSSR-ni ыltьratxa.

Xar kynden-kyne esymyn
Qьzьvda-qьzьv boladь,
Aь kɵryv burzujlaь
Kɵzleri qanda toladь.

Nenca mi aь zavotla
Sen işlev bořav varasa,
av qrallaь varьь
yreklerin arasa.

Minle bla fabrikleni
Toxdavsuz işlev turasa,
Em artxa qaloan Resejni
aь dunjaqa burasa.

Nellaj bir uzunu bolan
aь temir olla etdin,
Mylk qurav bla burzujlaь
etiv allarya ɵtdyn.

Nenca mi řkolla işlev
ahillikni qurutasa,
arьlaь quvandyрьь
Burzujlaь suvutasa.

Qallaj traktor stansala,
Kəv kolxoz—sovxoz quradıñ,
Bakuda, Groznada kibik
Kəv çerde toldu muratıñ.

Bizde ıssız adam qojmaj
Barıñ kesıñe çyjıqansa,
İssız bolub ajlanıvıcu
Adetni çolun ıbjıqansa.

Endi ol adet bek qızıv
Burzuj qrallada ősedi,
Ol kynden kynne toxdavsuz
Alanı çollarıñ kesedi.

Tıñ qrallada ıssızle
Otuz millionıña çetgendi,
Ol burzujlanı kyçlerin
Syelmezca kem etgendi.

Alqıñ saña kılgen vajla
Endiva seni bilelle,
Seni işlegen işcile
Endi alaqa kylelle.

Saña „beş çılıq” desekda
Uc-tört çılqı viterikse,
Bizge raxat çaşar kibik
Çarıq dunja eterikse.

Bizda anı biliv saña
Çarıq vet bla qarajıq,
Seni işıñe qadalıv
Bolşevikleca turajıq.

Xar kereklini zamanıñda
Erlaj veriv tıñdırajıq!
Saña zaran bolqanlanı
Çyreklerin sıñdırajıq!

Alqın bizden çylyqan zat
Patcahdan—vajdan qalmajed,
Bir içcida qrallıqdan,
Bir kapek xajır almajed.

Busaqatda bir tyrly zat
Апыса volub qalmajdъ,
Bolşevikle "kesime" dev
Bir kapek saqlъ almajdъ.

Xar kysuvyuzny varın viz
Beş çyllyq saña vereviz,
Andan veri SSSR-de
Bu çetişimni köreviz.

Endi biz tş qralladan
Xazna zat satъv almayъz,
Patcaхnъ zamanъndaca
Çalınсаq volub varmayъz.

7/V—31 ç.

T a v l u q ы z n ы ҫ ы r ы .

Men tavlu qызem,
Mutxuz ҫulduzem,
Qarлы, tik tavlada ҫаҫаem.
Başxa volmajып,
Teңlik almajып,
Tıvan ҫavхан ајаа uşajэм.
 Bir tyzlyk көrmeј,
 Ҫыладым vөлmeј,
 Апыва kişi san etmedi,
 Быллај -zorluqda,
 Ҫаҫав тарлыqda,
 Bir qыз myратына ҫetmedi.
Berdile erge,
Saldыла көрге,
Acыvluq dunjasып сајnadым,
Ҫаҫавum volmaj”
Аҫавum volmaj
Acuvdan qazanса qajnadым.
 Ol kynden başlav,
 Ҫаҫavnu taşlav,
 Bir ullu qыжылыqda qaldым.
 Eter madарым:
 Ҫetsin аҫалым
 Dev өlmeklik ҫolun saјladым.
Ma bu көzyvde,
Zorluq ҫegivde:
 „Bolşevikle” dev tavuş keldi,
 Аla ҫetgenlej,
 Teңlik etgenlej,
 Esgi—ҫirik ҫаҫavda өldy.

Zorluq casıldı,
Tyzlyk asıldı.
Qan icgen gъvyla qoralla.
Menda quvandım,
Tolu inandım,
Biz çarlb qъzlaqa çaralla.

Kelgen kynynden
Ajtxan sezynden
İsci, ellileni çoqlalla:
„Zorluq ketmejin
Tyzlyk etmejin
Bir amal çoqdu“ dev toxdalla.

Была kelgenlej,
Теңлік бергенlej,
Bizda adamlaqa usadıq.
Zorluq çasavnu,
Qъjып аsavnu,
Усыvызден атыv vоsadıq,

Zorluq taşajdı,
Tamam usajdı
Kyn tijiv erigen vuzlaqa.
Oqumaq teңdi,
Maktabla keңdi,
Çalcb-çarlb—tavlu qъzlaqa.

Oqurqa vardım,
Tyz aqyl aldım,
Çarъqlыq dunjasып verdile
Kezym asıldı,
Tuban çasıldı.
Tamam adam kibik kerdyle.

Съqды тең asav,
Negerlik çasav,
Теңлік çasavqa menda kirdim,
Zorluq ketmejin,
Tyzlyk etmejып,
Çasav tyzelmezligin bildim.

Ma endi çaným,
Tyjylgen saným
Tamam rahatlyqda qallyqdy,
Çaşav ten bolub,
Aşav ken bolub,
Xar kim qyjnyñ ten allyqdy.

2/III — 31 ç.

D i n n e.

Kəv zamanı xalqı alda turqansa,
„Sizge çandət, çaxanı verlikme“ dev.
Çarlı xalqı qarañqı turqansa,
„Sizni çandət yjynde kərlykme“ dev.

Endi xalq seni tanıv başlaqandı,
Ətyrygynı tuvra volub aсылв,
Bilgenle varь seni taslaqandı,
Qaraңqı uslerinden cасылв.

Ej din! sen boşuna xalqı alda,
„Qurmandı“ dev kəv malı sojdurasa,
Çarama an boş avazla bla cartlav
Çarlı malsız etiv qojdurasa.

Ma bu din vajı, bijnı ariv kored!
Çarlı xalqı birde çuqqa sanamaj
Bajqa, bidge çaravlu avaz bered
Bir qavumqa „adamdı“ derge unamaj.

Çarlıla turqov, sınçır saldıla
„Bisiz elde çuma volmaz“ degenca,
Ol qavumnu tamam oñun aldıla,
Varь „Çaxanıni“ keryv kelgenca.

Molla, kulak bir plan qurajelle
Çarlı xalqı tajmaj çegiv tururca,
„Allah“ bla qorqutuv turaelle
Ol qavumqa qatı tajaq ururca.

Dinni xalqqa sindirgen xıjıñsıla
Ala vajlanı çanıñ saqladıla.
Çarılalanı aşıqan duvasıla
Xar quru vajlanı çaqladıla.

„Orazadı“ dev xalqıñ qojmaelle,
Anı bla çandetni kerlykbyz dev,
Çarılalanı çekgenden tojmajelle
„Çalсылıqına çandet berlikbiz“ dev.

Alanı xıjıñsılıqı bolmasa,
„Orazadı“ dev acdan kim ölyred'.
„Qurmandı“ dev melion malıñ kesdirtgen
Bu meçisuv qılqıñ kim koryred.

Dunjada көв тырлы dinle bolqandı
Barı vajla, bıjle bla birleşiv,
İşleri ötyryk bolıv qalqandı
Oquv, ımu ala bla kyreşiv.

„Tavlu - Çarıla“ gazetime.

Bağalь volqan gazetim!
Seni kormeј bir kyn qalsam,
Cьdajalmajdь savьrm
Bir saqatнь Sensiz bolsam.

Aqьlm varь sendedi
Seni bla vitgen sanьm,
Seni oquv voşaqьncь
Tьncajmajdь birda çanьm.

Xar bir tyrly xaparlань
Varьn maңa bildirese,
Çyz miң zat sende çazьlv
Kesini bek syjdyrese.

Bir qavum adamla entda
Seni xapарьнь bilmeјle
„Kesimi gazetimdi“ deв
Oqurqa birda syjmeјle.

Endi meni ellilege
Bek tilegim ma vьlajdь:
Gazetni tajmaj oqujuq
Xar qajdada ma alajdь.

Biz ol gazetni oqusaq;
Çarьqlьqnь vaşlarьqvьz,
Dunja xaparlань biliv
Burun çolnu taşlarьqvьz.

Inan, kesi tilindədi
Xar zatъ varъn billigъ,
Çahillikdenda qutulub
Özqan dunjağa kylligyn.

Gazetibizge xar çerden
Dunja xaparlanyl bergen,
Ujynden esikge cъqmaj
Çerni ysyn savlaj kergen.

Bir qaracajly qalmasъn
“Tavlu-Çarъlanyl” almaqan,
Tyz çyrek bla termiliv
Aqa mьllьgъn salmaqan!

Biz pionerbiz. pioner.

(Pionercikni ajtxanь):

Biz pionerbiz, pioner
Oktjabr ajnь çaşlarь,
Sosijalizma qurarbьz
Zamannь qadav taşlarь.

Biz çaş qavum, pionerbiz
Leninni çolun tutarqa.
Aнь çolu bla varьbь:
Parazitleni çutarqa.

Biz pionerbiz, pioner
Sosijalizmaqadь çolubuz,
Teñlik çaşavda işlerge:
Hazьrlanadь qolubuz.

Biz çaş qavum pionerbiz
Cirik çaşavnu çьqarqa,
Aнь ornuna ellege
Nøgerlik çolnu qurarqa.

Biz pionerbiz, pioner
Qalmaj kolxozqa kirlikbiz,
Toxdavsuz şkolqa çyryv
Leninni çolun billikbiz.

Biz çaş qavum pionerbiz
Zamanьbьz voş ketmesin,
Qalmaj şkolqa çyryjyk
Ustazda ajьb etmesin.

Biz pionerbiz, pioner
Pioner ylgı salajıq,
Xavle çaşlaqı qoşulmaj
Pioner çolnu varajıq!..

Biz şaş qavum pionerbiz
Tytyñ, araqı ıcmeyik
„Kergen kergenin etedi”
Amanlıq ylgı ıcmeyik.

Biz pionerbiz, pioner
Xar sabıj bizge qarasyñ
Bizden alqan ylgı bla
Çań dunjaqı çarasyñ.

O q u v o ğ a

Oquv ғылы ketginci
Sen şkolğa barsaңa,
Zamanың boş ketmejin,
Oqur aqыл alsaңa!

Bilmejmise qarnaşym
Oquv saña kerekdi,
Өmyrlykde ketmezca
Tatлы көget terekdi.

Busaqatda vlastdan
Alaj bujruq bolqandy;
„Barьsьda oqusun” deş
Byllaj zakon salqandy.

Biz varьbьz ol sözge
Ullu aqыл ijeik,
Ullu gitce qalmajьn,
Şkollağa kiiejik.

Oldu saña çol berlik
Xar işni eterge,
Tenlik dunja quravda
Muratьña çeterge.

Ansьz çaşav adamğa
Bek qьjьnлыq beredi,
Çaşavnu çolun bilmej
Kөb qьjьnлыq көredi.

Zalimləri zaman
Bizge oquv vermedi,
Ol zaman bizni birdə
İnsan kişik kərmedi.

Qan içivcy qavumla
Bizden qorav ketgenləj
Oquv bizge boş boldu
Sovet onov cətgenləj.

Bu zatları bilib biz
Ullu aqıl salajıq,
Qızma—caşma deməyin
Şkollaqa varajıq.

Bir səvişdə qalması
Şkol yığe varmajın,
Sıylı bolqan oquvnu
Çyregine salmajın.

Oquvsuz çaşav bizdən,
Uzaq kətsin, qorəsən!
Oquvlu çaşav kəlib
İşibizge çarəsən!

Alaj bolmaj işləsek
Burun çolda qalıqvız
Çarlıq dunja kərməy
Şoqur bolub varlıqvız.

Харарсь ҳивуқларьта.

Sen elli харарсьса
Їigit болсу қазарқа!
Їарль халқ вля бирге
Хар терсликни қазарқа.

Їүрекге қорқув салмај
Їазьв—қазьв тураса,
Їартыльқнь вагьна
Қатъ тајақ ураса.

Seni қаламьң һаман
Төрт қаньна қарайдъ,
Сосијализм қуравда
Їыз—миң затха қарайдъ.

Харарсьла тълмыды
Хар терсликни көрүвсу,
Газетни усу вля
Болşевик қол беривсу.

Ајһај—ајһај, алалла
Керти қолну варувсу,
Кимни қалай варқаньн
Тинтив—сызыв турувсу.

Ол сақатдан харарьн
Газет тава билдирген,
Қолдан тајқан қавумқа
Елни савлај кылдырген.

Hajdaqыз, харацыла!
Entda kycly volajьq!
Har qarьvnu varьnda
Bes ьылыqqa salajьq!

Ань вla ьavlань
Хар qarьvun алыьыз,
Sav dunjaнь ваььна
Sosijalist ьol salььыз.

„Она“—solqa ьallaqan
Qavumlanь urajьq!
Хар zatdada qadalьв
Bolьevikca turajьq!

Харацыла kesibiz
Kruzokla qurajьq!
Elde volqan zatlanь
Çaza—çaza turajьq!

Kolxoz qalaj işlejdi?
Аla nege ьarajla?
El sovetle qalqanla
Ана qalaj qarajla?

Savanna хазьrlanuv,
Savljaj elde qalajдь?
Bu satladan ьaza tur!
Ma хараць alajдь,

Ej хараць! ьuvuqum!
Ылаqа esiңi vur!
Daqьda ala kibik
Zatladanda ьaza tur!

Çalsь çasьq bla kulak.

(çalsьсьqнь ajtxanь)

I.

Çalsь elliden,
Şarь elliden,
Qazan şaharьnda tuvqanem,
Aşavum bolmaj.
Çaşavum bolmaj,
Ullu qььnlьqda turqanem.

Atamda öldy,
Anamda öldy,
Men tolu өksyz bolub qaldьm.
Qarar adamьm,
Çarar adamьm,
Bolmaj çolovcu aqьl aldьm

Ajalana kelib,
Tavlanь bilib,
Ullu Qaracajqda varqanem,
Çaşavun syjув,
Aşavun syjув.
Anda çaşar aqьl alqanem.

Өlmej çaşarqа,
Tyz хаq aşarqа,
Beş çьllьq qoj çalqа kirgenem...
Alaj bolmajьn,
Oььn salmajьn,
Çaşav tyzelmezin bilgenem.

Men kirgen çurtxa,
Qan icgen qurtxa,
Kesimi көв kere aldatдым.
Ajtıxan sözyne,
Qarav көzyne,
İşledimde анъ ojnatдым.

Kecem it volub
Usym bit volub,
Cyz min qыяныqqa tözgenem,
Asavum taqyr,
Men çazыq faqyr,
Çalсыыq çasavdan vezgenem.

İşimi көрмеј,
Tyz çuvav vermeј,
Çaşымда ot qazan qajnatды,
Qанымдан tojmaj,
Daqыда qojmaj,
Çalсыыq асыvun sajnatды.

II.

Beş сыым ketdi,
Bolçalым çetdi,
Bek ullu quvanсха qalqanem.
Мындan ketejim,
Бзыма çetejim,
Dev keter aqыл alqanem.

Мальмь алдым,
Başха en saldым,
Xar zatымда belgili boldu,
Tamam keterge,
Çol көl eterge,
Dev көлымда quvancdan toldu.

Въжаѣ маѣа:
„Іѣ сьѣѣ саѣа“
Дев мені ѣоловцу етгенед:
Кіѣ аѣы алыѣ,
Цырыѣын салыѣ,
Мені Тамырылыѣа ѣетгенед!

Цетген саѣатѣа,
Хыны ѣаратѣа,
Цырегиме бир ѣорѣув салды.
Бети ѣаралыѣ,
Маѣа аралыѣ,
Цолуна ѣкогунѣа алды.

Цырегим ѣансыѣ,
ѣан—саным асыѣ,
Төвве тыклерим өре турѣу,
Цутурѣан итѣа,
Цаѣар кижикѣа.
Цкогун мені таѣа бурѣу.

Ајтханем аѣа:
Нед‘хатам саѣа?
Бир аман тавсызла ете.
Цазыѣ ѣаѣырыныѣ,
Көлы таѣырыныѣ,
Былајѣа сөјүвми ѣетесе.

Уѣаѣ ѣерледен,
Цазан елледен,
Сизге ѣонаѣ болув ѣелгенме,
Атасыѣ болув,
Анасыѣ болув,
Сизні ала кижик көргенме.

Беѣ ѣылѣан вері,
Баѣхадан кері,
Саѣа ѣалсы болув турѣанма,

Ajtxan sözyne,
Qarav közyne,
Saña malcъ volub turqanma.

Alma çanьmь!
Tökme qanьmь;
Saña alaj eter xatam çoq.
Ölymy alьr,
Kevinde salьr,
Өksyzme atam ne anam çoq.

III.

Sözge qaramaj,
Birda unamaj,
Ol murdar esin taşladь.
Kesin qaraltьv,
Közyn araltьv,
Sora vьlaj ajтьv vaşladь:

Endi söleşme,
Kөvdy kyreşme,
Söleşgen sözynde qaramam,
Ajtxan sözyne,
Qarav közyne.
Ölymden tijaqqa çaramam.

Çalcъ sanьцъ,
Tөгuy qanьцъ,
Busaqat terinі sojajьm.
Kytgen malьцъ,
Allьq çalьцъ,
Barьnda kesimde qojajьm.

IV.

Bu çalcъ çaşcъq,
Unuqqan vaşcъq,
Bu sözny eşitiv qaraldь.

Umutun yzyv,
Közlerin syzyv
Daqьda blaj ajтьv taraldь.

"Sende çaşadьm,
„Beş ьyl voşadьm.
Endi men qazanға ketejim,
„Allьq malьmь,
„Beş ьyl ьalьmь“
Barьn saңa xalal etejim“.

Ata qarnaşьm,
Ana qarnaşьm,
Barьda esime тыşgendi,
Alanь көгүv,
Qalqaem өлүv,
Dev icim mьdьxca kyjgendi“.

Bu qadar tilek,
Eritir ьyrek,
Ol murdar esine almadь.
Malьь sanьndan.
Calьь sanьndan,
Bir sav syjeginda qojmadь.

Başьna urdu
Bojnundan buvdu,
Quş tavuqnu buvub qojqanca,
Tyz kesiv qojdu,
Terisin sojdu.
Adam malнь tutub sojqanca.

Xar sanьn başxa,
Aqacxa taşxa,
Teren özenlege көmgened;—
Başьn dukgullaв,
Qojmaj зьkgyllaв,
Qanьn ьylan kivik emgened!

Ol çerde taşla,
Xansla aqacda,
Barь mьnа nalat berdile.
Tyz çanuvarlada,
Uj xajvanlada,
Munu bery kibik kerdyle.

Бағасы 13 к.

Цена 13 к.

Х. Э.

На Каракумо-Башкирском языке

Д. Байкулов — „За новую жизнь“
Сборник стихотворений.